

ถอดรหัสผู้ประกอบการเพื่อชุมชน สู่การเสริมพลังขบวนการเกษตรอินทรีย์

มูลนิธินโยบายสุขภาวะ

11 พ.ย. 53

เมื่อกระตุกสั่นหลังของชาติคดลอนแคณ

คนจนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคเกษตรกรรม

ชีพจรเกษตรกรไทย?

เกษตรกรไทยเป็นหนี้
เฉลี่ย **60,000** บาท
ต่อครอบครัว

> 100,000 Baht

ต้นทุนการผลิตสูง
แต่ราคาผลผลิตผันผวนไม่แน่นอน

ขาดอำนาจและกลไกในการต่อรอง
ราคาผลผลิตที่เป็นธรรม

พึ่ง “นอก” มากกว่าพึ่งตนเอง

มีปัญหาสุขภาพจากการใช้สารเคมี
เกษตร

ความมั่นคงทางอาหารลดลง

ชีวิตมีความเสี่ยงรอบด้าน แต่ไม่
สามารถจัดการกับความเสี่ยงต่างๆ ได้

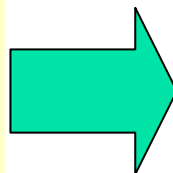
เข้าสู่วัฏจักรหนี้สิน และวงจร “โง่
จนเจ็บ”

เกษตรอินทรีย์...จากทางเลือก สู่วางรอด

เกษตรเคมี

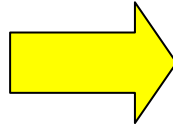
- ยืมจมูกคนอื่นหายใจ
- ยืนอยู่บนปากเหว
(ลงทุนสูง มีความเสี่ยง)
- เอาตัวรอด มือใครยาวสาวได้สาวเอา
- ทำบาปกับผู้บริโภค
- ชูตรีด ทำลายธรรมชาติ
- ยิ่งทำยิ่งมีหนี้เพิ่ม

เกษตรอินทรีย์/เกษตรยั่งยืน

- ทำเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น
- มีความมั่นคง เสี่ยงต่ำ
- ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยินดีให้และแบ่งปัน
- ได้กินเอง มีเหลือแบ่งปันเพื่อนบ้าน
- ผู้บริโภคตั้งใจในรสชาติ
- ฟื้นฟูธรรมชาติ
- มีเงินออมในระยะยาว ยิ่งทำยิ่งมี

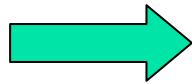
เกษตรเคมี

เกษตรอินทรีย์/เกษตรยั่งยืน

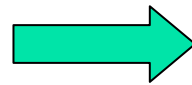

จากเกษตรชื้อน้ำล้าง

เกษตรที่ต้องพึ่งสมอง+สองมือ

จากวิถีเกษตรแห่งการแข่งขัน

วิถีเกษตรแห่งการให้และแบ่งปัน

จากวิถีเกษตรแห่งความอดสู

วิถีเกษตรแห่งความภาคภูมิใจ

ว่าแต่เอ้! ในเมื่อเกษตรอินทรีย์คืออย่างนี้ แล้วทำไมเกษตรกรส่วนใหญ่ยังอยู่ในวิถีเกษตรเคมีกันล่ะ

ความท้าทายในการเปลี่ยนผ่าน จากเกษตรเคมี...สู่เกษตรอินทรีย์

ผลผลิตลด?

แรงกดดันในชุมชน

ปัญหาหนี้สิน

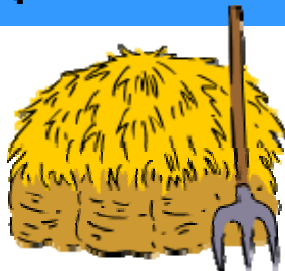
ครอบครัวไม่เห็นด้วย

ไม่มีตลาดรับซื้อ
ผลผลิต

ยุ่งยากและใช้เวลา

ปัญหาโรคแมลงระบาด
และดินเสีย

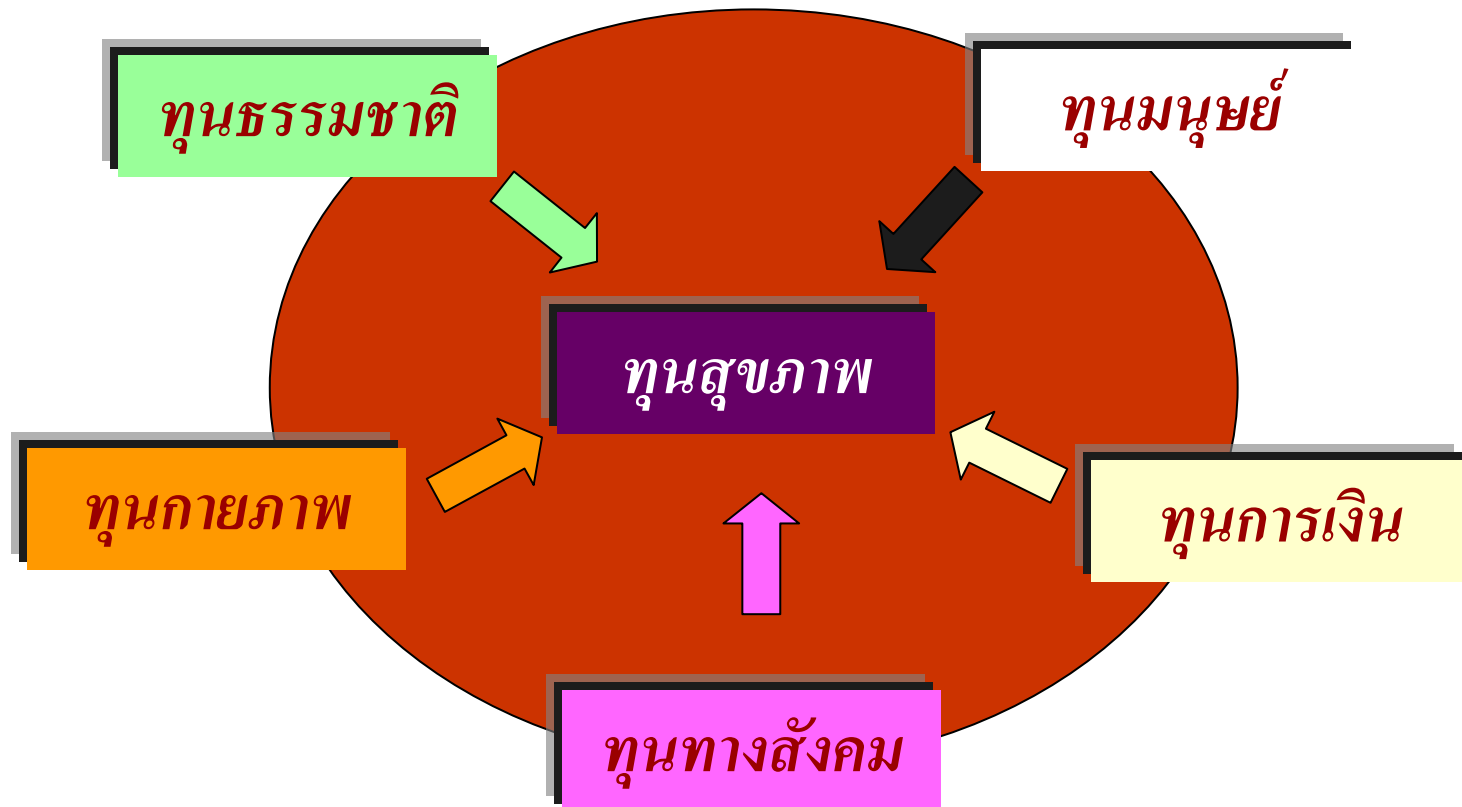

ชีวิตไอทองทุ่ง:

การบริหารจัดการทุน

เพื่อพลิกฟื้นชีวิตเกษตรกรสู่ความเป็นไท

อย่างก้าวสู่การเป็นซีอีโอท้องถิ่น...

แบ-กบาล และเรียนรู้ตลอดเวลา

คืนชีวิตสู่ผืนดิน และหยุดฆ่าทุกชีวิต

เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ และสร้างสรรค์
อย่างไม่หยุดนิ่ง

เงินไม่ใช่เป้าหมายสูงสุด สิ่งสำคัญคือการบริหาร
จัดการอย่างมีกลยุทธ์

ค้นหาเพื่อนร่วมเดินทาง

แปลงความคิดสู่การจัดการตลอดห่วงโซ่การผลิต

ดูเหมือนง่ายแต่ดำเนินการยาก ?????

**ทุนทางสังคม:
ผู้ประกอบการทางสังคมสู่การเสริมพลังชุมชน
การเกษตรอินทรีย์**

ผู้ประกอบการทางสังคม: กลไกปลดล็อก ข้อจำกัดการจัดการทุน สุขภาพผู้เกษตกรอินทรีย์ของเกษตรกรตัวเล็กตัวน้อย

กลไกการเพิ่มประสิทธิภาพ
การจัดการทุนทางสุขภาพ
ของผู้ผลิต

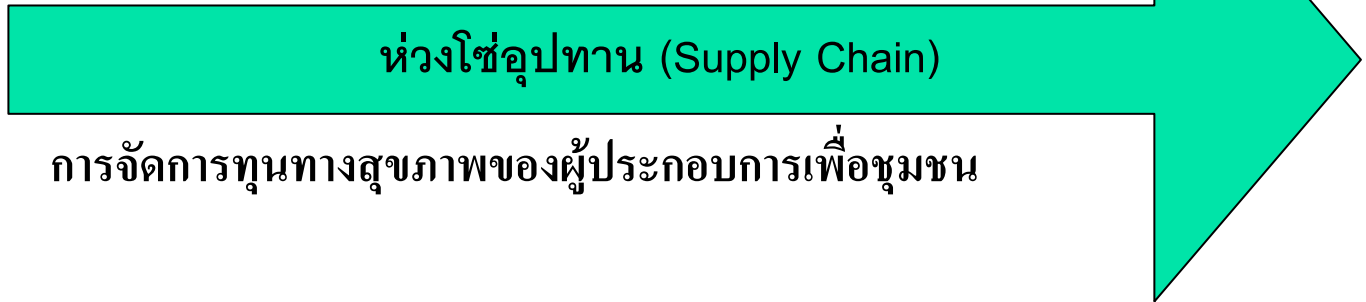
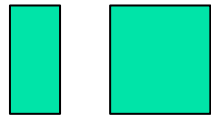
ผู้ผลิต

ระบบการตลาดที่เอื้อต่อ
การเข้าถึงของผู้บริโภค และคำนึงถึง
ความเป็นธรรมต่อผู้ผลิต

ระบบตลาด

การขยายกลุ่มผู้บริโภคที่สนับสนุน
กระบวนการเกษตรอินทรีย์
แบบเข้าใจ และเต็มใจ

ผู้บริโภค

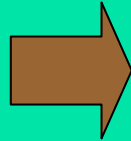

ขบวนการเกษตรอินทรีย์ไปไม่ถึงดวงดาว: หากตีโจทย์ไม่แตก
และผู้ประกอบการเพื่อชุมชนจะมีส่วนช่วยในการตีโจทย์นี้ได้อย่างไร?

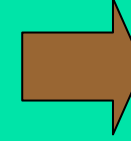
กรอบแนวคิด

การถอดรหัสผู้ประกอบการทางสังคมในการขับเคลื่อนสู่เกษตรกรรมยั่งยืน)

โจทย์ท้าทายของ
ขบวนการพัฒนา
เกษตรกรรมยั่งยืนใน
ระดับปฏิบัติ
แรงกดดันทางสังคม
เศรษฐกิจของเกษตรกร
รายย่อยและความอ่อนแอ
ของกลุ่มผู้บริโภค
ความกังวลจาก
ปรากฏการณ์ที่เป็นอยู่
ขบวนการเกษตรยั่งยืน
อ่อนแอ หาได้เป็น
ทางเลือก ทางรอดของ
สังคมไทย

ผู้ประกอบการเพื่อชุมชน ในฐานะกลไก
หนึ่งในการประสานเชื่อมโยงผู้ผลิตกับ
ผู้บริโภคผ่านกลไกตลาด
การถอดรหัสการทำงานของ
ผู้ประกอบการเพื่อชุมชน 12 กรณี
แนวทางการถอดรหัส
• ยุทธศาสตร์/กลไก/ปัญหาอุปสรรคใน
การปรับโฉม ห่วงโซ่การผลิตที่เชื่อมโยง
ผู้ผลิต และผู้บริโภคมากขึ้น
• แนวทางการระดมทุน เพิ่มทุน และการ
จัดสรรทุน เพื่อทลายข้อจำกัดทาง
เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรรายย่อย
• แนวทางการก่อรูปของกลุ่มผู้บริโภคที่
รับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม

- ห่วงโซ่การผลิตที่ปลอดภัย
ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ
และสังคมของเกษตรกร
ในยุคของการเปลี่ยนผ่าน
ไปสู่ขบวนการเกษตร
ยั่งยืน
- แนวทางการหนุนเสริม
ผู้ประกอบการเพื่อชุมชน

ความท้าทาย

กลไกความหวัง

ภาพฝัน

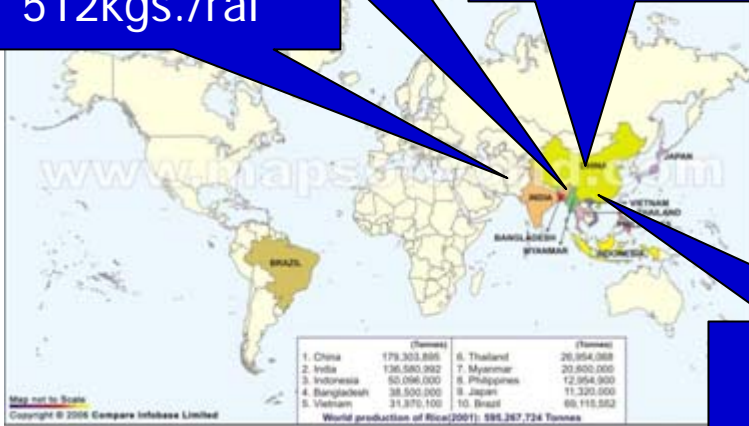
ความท้าทายในภาคการเกษตร: ข้าว

Thailand
430 kgs./rai

India
512kgs./rai

China
1,000 kgs./rai

Vietnam
778 kgs./rai

Resource: www.mapsofworld.com

- ผลผลิตข้าวต่อไร่ของประเทศไทยต่ำกว่าประเทศอื่นๆ

Who gonna help me !!

- การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศนำไปสู่ความเสี่ยงในเรื่องผลผลิต และความมั่นคงทางอาหาร

- ปัญหาเรื่องโรค แมลง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรจะไปทิศทางไหน

“เสนอรัฐบาลให้ลดพื้นที่การทำนาจาก 67 ล้านไร่ ให้เหลือ 25 ล้านไร่ ส่วนพื้นที่ที่เหลือมาปลูกยางเพิ่มขึ้นอีก 30 ล้านไร่ และอีก 12 ล้านไร่ นำไปปลูกปาล์ม รวมถึงเสนอให้เปลี่ยนพันธุ์ข้าวเป็นข้าวลูกผสม ที่ให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม 3 เท่า

62 → 25 ล้านไร่

12 ล้านไร่

30 ล้านไร่

Oh!! Where is my rice (life)

กรอบแนวคิด :

ความท้าทายของเกษตรกรที่ยั่งยืนจากนโยบาย และยุทธศาสตร์การเกษตร

โจทย์ท้าทายของขบวนการพัฒนาเกษตรกรที่ยั่งยืน

ในระดับนโยบาย

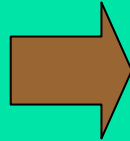
การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อน

แรงบีบคั้นทางเศรษฐกิจจากการแข่งขันในกระแสนิยมแบบปลาใหญ่กินปลาเล็ก

ความกังวลจากการเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนแปลง

ความมั่นคงทางอาหาร ?
การผูกขาดทางการค้า และความอยู่รอดของเกษตรกรรายย่อย ?

การจำลอง Scenario ผ่านการประเมินผลกระทบทางสุขภาพแต่ละรูปแบบการผลิตทางการเกษตร

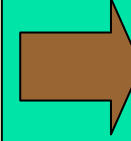
Conventional, Hybrid, GMOs และ Farm Saved Seeds

ประเด็นของการประเมินผลกระทบ

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในแง่ผลผลิต

ความมั่นคงทางสังคม ในแง่ความโครงสร้างความสัมพันธ์

ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม ในแง่การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืน

ข้อค้นพบ (Evidence based) ในการพัฒนานโยบายด้านการเกษตรที่รับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร และความอยู่มั่งคั่งของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

ความท้าทาย

กลไกความหวัง

ภาพฝัน

ข้อค้นพบเชิงนโยบาย

ข้อค้นพบ (Evidence based) ในการพัฒนานโยบายด้านการเกษตรที่รับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร และความอยู่มั่งคั่งของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

รูปแบบการจัดการระบบ
ทรัพย์สินใหม่ๆ ที่
ปลดแอกจากแนวคิด
Neo Liberalism
เพื่อก้าวสู่ความเป็นอยู่ที่ดี

ข้อค้นพบเชิงกลไก

- ห่วงโซ่การผลิตที่ปลดล็อกข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรในยุคของการเปลี่ยนผ่านไปสู่ขบวนการเกษตรยั่งยืน
- แนวทางการหนุนเสริมผู้ประกอบการเพื่อชุมชน

กระบวนการดำเนินงาน และผลลัพธ์

- **Review Literature:** การจัดการทุนทางสุขภาพ เทคโนโลยีพันธุ์ข้าว ผู้ประกอบการทางสังคม
- **HIA of Seeding Technologies:** สังเคราะห์ข้อมูลจาก HIA Field work เพื่อพิสูจน์ว่า เกษตรอินทรีย์ – ทางเลือก หรือทางรอด ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
- **การถอดรหัสแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานของผู้ประกอบการเพื่อชุมชน:** สังเคราะห์ข้อมูล In-dept Interview 12 cases ผลิตเป็นคู่มือ CIC
ตีแตก: เสริมพลังขบวนการเกษตรอินทรีย์ผ่านกระบวนการพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อชุมชน

“Farming not only produces tons of maize or meat, but also livelihoods, landscapes and meaning as well.”

(Slow Trade – Sound Farming, Page 20)

